

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 200804249

Vår ref: 207.15/IMC

18. mars 2011

Akademikernes hørings svar til NOU2010:10 – Tilpassing til eit klima i endring

Akademikerne takker for invitasjonen til å komme med høringsuttalelse i denne saken. Saken har vært behandlet hos våre medlemsforeninger.

Akademikerne har følgende kommentarer:

Kunnskapsbasert forvaltning

Klima- og miljøpolitikken må være basert på kunnskap og må sees i sammenheng med andre politikkområder. Samfunnsplanlegging, samferdsels-, energi-, skatte-, utdannings- og næringspolitikk må utformes med sikte på at virksomheter og enkeltmennesker velger de beste løsningene for miljøet. Politikk som er positiv for miljø- og

Det nevnes flere steder i utredningen at naturmiljøet er særlig utsatt for klimaendringene da belastningen av klimaendringer, arealbruksendringer, forurensning og ferdsel vil gjøre naturmiljøet mer sårbart. Det er derfor av avgjørende betydning at det settes i gang med kunnskapsoppbyggingstiltak på konsekvenser for naturmiljøet slik at fremtidige beslutninger, blant annet om tilpasningstiltak som hindrer tap av biologisk mangfold, tas på et best mulig grunnlag.

For å sikre naturgrunnlaget, både på land og i havet, må det legges økt vekt på kartlegging, overvåking og kompetanseoppbygging.

Kommunens rolle

Mye av den praktiske forvaltningen som påvirker naturmiljøet er utøvd på kommunalt nivå. Akademikerne vil derfor legge vekt på kommunes rolle i klimatilpassningen. Kommunene forvalter hele Norges areal gjennom plan- og bygningsloven, et av de viktigste verktøy for klimatilpassning gjennom føringer for arealbruk, samferdselsplanlegging og tekniske krav til bygninger.

Utredningen nevner selv (s 69) at hvordan kommunene tar vare på hensynet til naturmiljøet varierer. Noen kommuner har kartlagt sårbare naturområder, men mange kommuner har oppgitt at de ikke benytter eksisterende temadata i arealplanlegginga, enten fordi de ikke kjenner til dem eller har for lite ressurser til å tilrettelegge dataene slik at de blir funksjonelle.

I lokal forvaltning av verneområder, en evaluering av delegering gitt av Direktoratet for naturforvaltning (2008), viser at manglende kompetanse, samordning og kapasitet var en utfordring for forvaltningen i en del områder. Utøvelsen av forvaltningsoppgavene vil få stor innvirkning på klimatilpassningene og det er derfor

svært viktig at kommunene har kompetanse i egen organisasjon til å se hva som må gjøres av klimatilpasninger for at endret klima skal få minst mulig konsekvenser for naturmiljøet.

Akademikerne vil at:

- kommunene skal få et tydeligere oppdrag innen klima
- det settes av ressurser øremerket klimatiltak i kommunene
- kommunene må sikres god nok kompetanse til å takle klimaspørsmål strategisk, forebyggende og i forbindelse med krisehåndtering

Samfunnssikkerhet og beredskap

Akademikerne mener NOU'en har klare mangler med hensyn på fokus på de offentlige organisasjoner ansvar for å håndtere *konsekvensene* av et klima i endring. Rapporten sier at den største påvirkningen som klimaendringene har lift. samfunnssikkerhet, er i forhold til virkningene av mer intens vær. Mer intens vær vil føre til hyppigere naturhendelser som skred, flom, skogbranner og bortfall av kritisk infrastruktur. Videre vil gjensidig avhengighet mellom ulike typer infrastruktur forsterke sårbarheten i forhold til ekstremvær. Det blir også vist til en rapport som anslår at tallet på redningsoperasjoner vil bli doblet i perioden 2007 til 2030.

Til tross for disse formuleringene er det i rapporten lagt lite vekt på hvordan de offentlige aktørene skal håndtere slike naturhendelser når de først inntreffer. Vi finner det litt merkelig at de frivillige er nevnt nærmest som en primærressurs, mens Sivilforsvaret og Forsvaret nevnes som "tillegg": *I tillegg til frivillig innsats vil ei mobilisering av ressursar i form av personell og utstyr frå Sivilforsvaret og Forsvaret vere ein viktig del av handteringa av store hendingar.* Riktignok er Forsvaret viet over en hel side senere i kapittelet, men beskrivelsene av de offentlige redningsetatene er nærmest fraværende i rapporten.

Med henvisning til utvalgets mandat, anser vi at utvalget har oversett den rolle og betydning som den offentlige redningstjenesten generelt, men Sivilforsvaret og Forsvaret spesielt, utgjør ved store uønskede hendelser. Det er de offentlige etatene som utgjør bærebjelken innenfor redningstjenesten, der nødetatene brannvesen, helse og politi utgjør en "normalberedskap" og primærressurs ved alle typer hendelser. Deretter vil Sivilforsvaret og Forsvaret som statlige etater være vesentlige bidragsyttere ved de store hendelsene. Ikke minst vil Sivilforsvaret og Forsvaret være viktigste ressursleverandører ved klimaskapte hendelser i form av et organisert apparat, nasjonal styring, volum og utholdenhet. Når det gjelder de frivillige aktørene, så representerer de viktige bidrag i form av fleksibilitet og lokalkjennskap. Men de er tross alt en relativt uforutsigbar ressurs uten definerte krav til beredskap og utrykning.

Vi synes også at det er en svakhet ved utredningen at man ikke i større grad vurderer hvorvidt ressursituasjonen innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i dag anses tilstrekkelig for å møte morgendagens hendelser. Det eneste stedet vi kan lese noe om dette i rapporten er på side 86: *At hendingar kjem hyppigare, blir meir intense og kjem på andre stader enn dei har gjort før, vil truleg bli ei utfordring for kapasiteten i den forstand at det ikkje er tilstrekkeleg personell og utstyr.*

Det gis ingen anbefalinger for å styrke håndteringsevnen ved store hendelser. Rapporten anbefaler riktignok ROS-analyser som viktige virkemidler, men dette er igjen kun en metodikk som igjen skal følges opp med

beredskapsanalyser og –planer. Dersom utredningen kun anbefaler en ny metodikk, så risikerer man å gå en evig akademisk runddans uten at det ender opp i konkrete tiltak.

Vi hadde derfor sett at utvalget hadde vurdert samfunnets fremtidige evne til å håndtere konsekvensene av klimaskapte hendelser, og deriblant vurdert følgende:

- Personellbehov ved store hendelser og katastrofer
- Materiellbehov og evt behov for beredskapsreserver
- Behov for spesialtjenester innenfor redning og sivil beredskap, f eks ras-grupper, flom-beredskap, lendegående kapasiteter etc.

Det er vår klare oppfatning at dersom klimaendringer fører til hyppigere og større skred, ras og flom-situasjoner, så må Norge få en styrket nasjonal, statlig beredskap i form av volum og utholdenhet som kan settes inn på land, på sjø og i luften.

Oppsummering

I utredningens kapittel 1 er det listet opp en rekke prinsipper og tiltak for klimatilpasning. Disse er alle gode og relevante. Akademikerne vil særlig fremheve to:

- Kunnskapsgrunnlaget må styrkes gjennom kartlegging, overvåkning og forskning
- Kompetansen i forvaltningen må heves og økes

I det videre arbeidet med utredningen er det viktig at den blir omarbeidet til noe som kan gjøres operativt i forvaltningen. Ikke minst er det viktig at kommunene får tydelige oppdrag som følges opp av ressurser.

Akademikerne ønsker også at utredningen skal ligge til grunn for en Stortingsmelding klimatilpasning. Dette vil gjøre arbeidet med klimatilpasninger mer målrettet.

Med vennlig hilsen
Akademikerne

Ivar Munch Clausen
Rådgiver